

37 's-Hertogenbosch

Tussen Armada en kathedraal

► 's-Hertogenbosch heeft een prachtig en gezellig centrum. Er staan veel monumenten met als onbetwist hoogtepunt de Sint Janskathedraal. Achter het station, pal tegen het centrum, wordt het Paleiskwartier ontwikkeld. Vlaggenschip is het nieuwe woongebied de Armada, dat beloond is met de publieksprijs voor het meest geslaagde nieuwbouwproject.

De gelauwerde woonwijk Armada (foto Ad Snelderwaard)

Hoofdstad van de Meierij

Omstreeks 1190 was 's-Hertogenbosch een van de eerste steden in de Nederlanden met stadsrechten. Het werd meteen een vestingstad, want het was als meest noordelijke stad van Brabant een geschikte uitvalsbasis tegen Holland en Gelre. De eerste vesting bestreek alleen de Markt en zijn directe omgeving. 's-Hertogenbosch werd naast Leuven, Antwerpen en Brussel de vierde hoofdstad van het hertogdom Brabant. Het bestuurde De Meierij, die ongeveer samenvalt met de oostelijke helft van het huidige Noord-Brabant.

De vesting groeit

De muren van 's-Hertogenbosch waren al snel te krap. Ze werden verschillende keren vervangen en uitgebreid, van de aanvankelijke 9 ha tot ongeveer 120 ha rond 1540. 's-Hertogenbosch was toen na Utrecht de tweede stad van Nederland. De groei was het gevolg van de handel op Vlaanderen, Londen en Duitsland. Door tolheffingen op de Maas

Het bedwingen van de 'moerasdraak'

Tijdens de Tachtigjarige Oorlog, in 1579, koos 's-Hertogenbosch partij voor het Spaanse gezag. Een keten van vestingen met als spil 's-Hertogenbosch probeerde de opstandige Republiek te

isoleren, maar in 1629 voerde prins Frederik Hendrik een grootse tegenaanval uit op de 'moerasdraak', die door de drassige omgeving voor onneembaar werd gehouden. De stad werd belegerd

voorbij 's-Hertogenbosch was scheepvaart daar te duur geworden. De stad werd een overslagpunt tussen vervoer over water en vervoer over land. Grote delen van de oude wallen en bastions zijn behouden gebleven. Aan de zuidkant grenzen de wallen nog direct aan het poldergebied Het Bossche Broek.

Overkluizing van de Binnendieze

De Dieze is een riviertje met verschillende vertakkingen die binnen de Bossche vesting waren komen te liggen. Door ruimtegebrek binnen de vesting werd de bebouwing steeds dichter en ging men later ook over het water heen bouwen. De Dieze was rond 1900 nog een open riool en medeveroorzaker van ziekte en dood. Nu horen de boottochten over de Dieze tot de grootste attracties van de stad.

Routebeschrijving

U kunt naar eigen inzicht de wandeling beginnen of eindigen met het rondje door het

met een troepenmacht van ruim 30.000 man. Een tweede leger van duizenden landarbeiders voerde een plan uit van Leeghwater: de Dommel en Aa werden ver omgelegd en er werd een dubbele

ringdijk aangelegd. Het gebied daartussen werd met paardenmolens drooggemalen. Op het drooggevallen land rukten de troepen van Frederik Hendrik snel op, waarna de stad zich over moest geven.

Paleiskwartier. De Armada (1) van de Britse architect Tony MacQuirk bestaat uit tien schuin geplaatste flatgebouwen van verschillende hoogte, aan één kant met hout, aan de andere kant met metaal bekleed. Als men de bolle metalen kant over het water ziet, dan kan men inderdaad denken aan een vloot van schepen met bollende zeilen. Daarachter is tijdelijk het Stedelijk Museum 's-Hertogenbosch (2), afgekort SM's, ondergebracht in loodsen die voorheen werden gebruikt door een farmaceutisch bedrijf. Tegenover de Vismarkt staat aan de Lepelstraat een Mariabeeld (3), dat hier vroeger stond op de binnenplaats van een distilleerderij en waarvoor bij nieuwbouw een kapelletje is gemaakt. Er zijn veel Mariabeeldjes te zien aan Bossche gevels. Al sinds de 14e eeuw vindt er jaarlijks in juli een stille omgang of Beeweg plaats, omdat Maria toen pestlijders zou hebben genezen. Iets verder staat schuin onder de Korenbrug het beeld van Zoete Lieve Gerretje (4), het meisje dat met een kip naar de grote stad gaat. Aan de andere kant van de brug starten van medio april tot eind oktober boottochten

over de Binnendieze (5), waarmee u onder de oude stad door kunt varen. Op de Markt ziet u de classicistische barokgevel van het Stadhuis (6), die in 1670 een laatgotische versie verving. De Schietspijprights van het stadhuis is het smalste huisje van de stad; een grappig contrast. U loopt een rondje om de Sint Janskathedraal (7). Deze is gebouwd tussen 1380 en 1520 en vormt het hoogtepunt van de Nederlandse kerkebouw. De decoraties zijn talrijk. Vooral het beeldhouwwerk op de luchtbogen is beroemd. Vanaf de Hinthamerstraat maakt u een schilderachtig ommetje langs de Dieze (8) via twee smalle steegjes: heen de Gasthuisstraat en terug de Rozemarijnstraat. Voor de tweede keer op de Markt loopt u langs het 13e-eeuwse huis De Moriaan (9), waarin nu de VVV is gehuisvest. Mogelijk was dit het eerste burgerlijke bakstenen bouwwerk van de stad. Let na de Markt op de Marktstraat goed op en ga het steegje in rechts naast de Hema: het Tweede Korenstraatje (10). Via dit straatje en het Eerste Korenstraatje brachten de boeren hun graan naar de Markt.

- Afstand:** 7,5 km - 1,5 uur
- Markering:** deels zeskante ANWB-bordjes
- Startpunt:** NS-station
- Bijzonderheden:** Noordbrabants Museum open: di. - vr. van 10.00 - 17.00 uur; za. - zo. van 12.00 - 17.00 uur www.noordbrabantsmuseum.nl
- VVV:** Markt 77 tel. 0900 - 112 2334 www.vvvdendbosch.nl

